

Дещо про дубнівські ярмарки

З інтересом прочитав у «Червоній зірці» від 22 червня ц. р. нарис з історії нашого краю краєзнавця Я. Поліщука «Славилось Дубно ярмарками». Автор подає у ньому цінні відомості про минуле нашого міста, яке свого часу розцвіло завдяки своїм ярмаркам і особливо завдяки так-званим контрактам, було найбільшим містом тогочасної Волині, більшим за Житомир, Рівне, Луцьк, Кременець, Звягель (нині — Новоград-Волинський).

Початком традиції ярмарків автор вважає другу половину XVII століття, а саме королівський привілей 1670 року на чотиритижневий ярмарок, починаючи з Водохреща (6 січня). Це правда, що розквіт Дубно почався саме з того часу, але взагалі Дубно почало рости та славитись ще з кінця XV століття, а саме з 1498 року, коли Великий князь литовський Олександр надав князю Костянтині Івановичу Острозькому право «будувати в Дубні місто» і встановив ярмарки на Преображення (6 серпня). Це право було підтверджене королем порськни Зигмунтом-І в 1507 році, а в 1518 році цей же король підтверджує привілей на ярмарки «на свята св. Спасителя і св. Хреста» (6 серпня і 14 вересня), так що початок розквіту Дубно як торгового центру Волині почався вже з першої половини XVI століття.

Крім великих кількатижневих ярмарків у кожному місті чи містечку відбувалися щотижневі торги у визначений день тижня. І ось в 1527 році на прохання князя Костянтина Острозького король Зиг. мунт-1 змінює дні цих торгів в маєтках панів і поміщиків волинських в силу того, що в ті ж самі дні відбуваються торги в Острозі. Дубно, Ровно, Дорогобужі та Сатисеві, які належали цьому князю. В Дубно ці торги відбувалися тоді щотижня в суботу.

Про контракти, завдяки яким Дубно розквітло найбільше, вже писалося нами у «Червоній зірці» у травні 1983 року у матеріалі «Дубенські контракти». Відомо, що після перенесення контрактів у Заслав і в Київ назва «контрактів» залишилась за ярмарком на Водохреща в Дубно, хоч цей ярмарок не міг іти ні в яке порівняння з контрактами 1774—1794 років: Об'єм укладених на них торгових угод був у багато разів менший і назва зберігалася тільки за традицією. Саме на цих контрактах у 1840 році уклав угоду відомий польський письменник Юзеф Ігнацій Крашевський на купівлю маєтку в Городку під Ровно від поміщиці Підгородецької. Там він потім жив до 1849 року, після чого продав цей маєток Леонові Модзелевському. Ця угода була укладена правдоподібно також у Дубно. Отже, буваючи неодноразово у Дубно, письменник дуже барвисто описав тогочасне Дубно у своїй книжці «Волинські вечори», виданій у 1859 році. До неї ми ще з часом повернемося.

Після 1794 року Дубно почало втрачати своє торговельне значення: грецькі та вірменські купці залишили місто і вся торгівля сконцентрувалася в руках євреїв. Зрештою, цей ярмарок тримався до другої половини XIX століття ще досить добре: крім купців та поміщиків, які на Водохреща з'їжджались до Дубно на ярмарок, ще підтримували цей ярмарок, комісаріатське депо та оберпровіантмейстерство, які тоді знаходилися у Дубно, а також німецькі фабриканти, прикликані князем Йосифом Любомирським. З п'ятдесятих років минулого століття Дубно почало зовсім підупадати — комісаріатське депо та оберпровіантмейстерство були перенесені з Дубно в Брест та Київ, а німецькі фабриканти виїхали самі.

Зрештою, дубенський ярмарок все одно залишався найвизначнішим на тогочасній Волині. Про це свідчать такі цифри: у 1856 році завезено на ярмарок товарів на 122080 крб., продано на 41050 крб., у 1864 році — відповідно на 63755 та 37773 крб., у 1866 році— на 77440 крб. та 40390 крб., у 1867 році — на 68140 та 415.15, крб., у 1868 році — на 74600 та 37790 крб., у 1869 році — на 60350 та 12395 крб.

На ярмарок приїжджали кількасот купців, промисловців з Волині та Варшави, землевласників та інших людей. Привозились на продаж срібні, посріблені та золоті вироби, галантерейні речі, жіночі прикраси, взуття, шапки, годинники, стилеві вироби, хутра, кожухи, книжки, бакалійні товари, виноградне вино, риба, збіжжя, коні, худоба та багато іншого.

Крім ярмарку на Водохреща на той час, тобто на початку другої половини ХІХ століття, з усіх колишніх ярмарків залишався тільки ярмарок на Петра-Павла з 29 червня по 29 липня. Головним предметом торгівлі на цьому ярмарку були коні. Ріка Іква була сплавною на протязі 100 верств. По ній дубенські купці сплавливали за кордон у Прусію сосновий та дубовий будівельний ліс, а також зерно. Лісоматеріал у вигляді колод або брусів зв'язували в плоти, які навантажували дубовими клепками або дровами.

Ось такі кілька штрихів з минулого нашого міста.

ЛОЗОВ'ЮК.

Червона зірка. — 1990. — 30 червня